

GOLDEN HİND GEMİSİ VE BANDIRMA VAPURU

Ertuğrul TAYLAN / E. Vali Yardımcısı

Küçük bir asilzade olan kaptan Francis Drake, dünyanın çevresini dolaşma seferine, beş gemilik filosuyla Plymouth limanından, Kasım 1577'de çıkmıştı. Pelican adlı kaptan gemisi, 18 top ile teçhiz edilmişti.

Aynı zamanda korsan olan Drake, Atlas Okyanusu'ndaki yolculuğunun ilk adımında karşılaştığı "tıka basa erzak, şarap ve kumaş yüklü" bir Portekiz gemisini ele geçirdi. Mary adını verdiği gemiyi, idaresine adamlarını koyarak, filosuna kattı.

Uzun Macellan Boğazı'nı geçerken, seyahatin devamında gönülsüz görünen mürettebatın bulunduğu üç gemiyi serbest bıraktı. Büyük Okyanus'a çıktıktan sonra, fırtınalar ve isyanlar sebebiyle iki gemisini daha kaybetmişti.

Tek kaptan gemisiyle Amerika'nın batı sahilleri boyunca, kuzeye doğru

ilerlerken, önüne çıkan bir İspanyol kalyonuna rastladı. Topa tutarak esir aldığı kalyondaki "gümüş ve altın sikkeler" bulunan "on dört sandık" ve ambardaki yaklaşık 26 tonluk saf gümüş külçeyi gemisine aktartarak, batıya doğru yoluna devam etti (Gemisine, o olaydan sonra "Golden Hind" (Altın Hindistan) denilmiştir).1579 yılında, Carolina Adaları'na ulaşmıştır.

Golden Hind, Ocak 1580'de Baharat Adaları'ndan geçerken, mercan kalyonlarına çarpmıştır. Gümüş külçesi ve altın gümüş sikkeler dışındaki yükü atılarak ve mürettebatın büyük gayretiyle yüzdürülen gemi yoluna devam etmiştir. Hint Okyanusu'nu geçen gemi, Ümit Burnu'nu dolaşarak, 26 Eylül 1580'de Plymouth'a ulaşmıştır...

Halk, Kaptan Drake'yi hayranlıkla karşılamıştı. Zira, «paha biçilmez bir gümüş» külçesi getirmişti. Sefere parasal destek veren kişilerin, örneğin beş bin sterlinlik yatırımları, 600 bin sterlin (%1200 artış) kazandırmıştı. Kraliçe Elizabeth, Drake «şövalyelik» unvanı vermişti...

Golden Hint ise onarıp yeniden donatıldıktan sonra, "Sir Francis Drake'in asla unutulmayacak seyahatinin" bir sembolü olarak, yakındaki bir limanda koruma altına alınmıştır.¹

Bu parçayı okurken, Mustafa Kemal Paşa ve 18 kişilik mürettebatını, 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ulaştıran emektar Bandırma Vapurunun hi-

kayesini hatırladım. Özet halinde aktarayım:

1878'de İskoçya' da imal edilen gemi, Osmanlı'ya geçerken önce "Panderma", sonra da Bandırma Vapurunu adını almıştı. 16 Mayıs 1919 tarihinde İstanbul'dan çıkan gemi, zorlu bir yolculuktan üç gün sonra, 19 Mayıs 1919 tarihinde Samsun limanına giren gemide, "10 Ordu Kıtaları Müfettişi Tuğgeneral Mustafa Kemal ve maiyeti" vardı...

Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Kurtuluş Savaşı destanını, Cumhuriyetin ilanı ve devrimlerin hikayesini hepimiz biliriz. Ama o vapurun encamını pek bilmeyiz. Hemen belirtiyim. Vapur, hemen 1925 yılında, Haliç'te sökülerek enkazı çöplüğe atılmıştı. Bizi bu utançtan, bir vali, 2000'lerdeki başarılı bir girişimiyle kurtarmıştır. Kısaca aktarayım:

Samsun Valisi Metin İlyas Aksoy, 1998'de, Vapurun aynısını, il özel idaresi yoluyla yapıtıp müze gemi olarak Samsun limanına çekeceğini ilan etmiştir. Bu yolla, gemi ve meşhur yolculuğuyla ilgili doküman toplanmıştır. 48 metre boyunda ve 7 metre enindeki geminin projeleri bulunarak, aslına uygun olarak yapılması ihale edilmiştir. Mustafa Kemal Paşa ve maiyetiyle geminin kaptanının balmumu heykelleri, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Rektörü Yılmaz Büyükerşen'e yaptırılmıştır. Heykeller, gemi «kış üstündeki kamaraya» yerleştirilmiştir. Baş ambarı da "Konferans salonu" olarak düzenlenmiştir.

Samsun Limanı'ndaki İlk Anıt" heykelinin önüne çekilmiş olan Müze Gemi, 29 Ekim 2002 tarihinde hizmete açılmıştır.²

Ekleyeyim: Müze Gemi'nin güzel bir fotoğrafı, 2003 yılında Türk İdareciler Derneği'nce yayımlanan ve editörlüğünü yaptığım İdareci Anıları kitabının kapağına alınmıştır.

1 Dünyanın Çehresini Değiştiren Seyahatler, Peter Ahgton, Çev.: Deniz Bayraktar, İstanbul, 2024

2 İdareci Anıları, Ankara, 2003.